

Możliwości zatrudnienia młodzieży szkolnej w okresie wakacyjnym do prac w zakresie ochrony lasu

Возможности работы школьной молодежи в период летних каникул в области защиты леса

Possibilities of the employment of school youth during vacations in work on forest protection

Rozszerzająca się z roku na rok akcja łączenia wypoczynku wakacyjnego z konkretną pracą społecznie pożyteczną stwarza możliwości wykorzystania młodzieży szkolnej do prac związanych z ochroną lasu. Biorąc pod uwagę wiek zatrudnianej młodzieży oraz ograniczenia wynikające z przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, postaram się przedstawić jakie prace może młodzież wykonywać w okresie wakacyjnym i na czym one polegają.

1. Kontrola drzewostanów sosnowych — jest przeprowadzana w okresie od końca maja do połowy lipca w celu wyszukania drzew opianowanych przez cetyńca i owady towarzyszące.

Terenem kontroli są starsze drzewostany sosnowe osłabione z różnych przyczyn, oznaczone przez leśniczego na specjalnej mapce lub szkicu.

Korony drzew opianowanych przez te szkodniki mają w tym czasie igliwie żółte lub brunatne i odróżniają się od drzew zdrowych o intensywnie zielonym igliwiu. Zadaniem osób wyszukujących te drzewa jest przechodzenie drzewostanów, podlegających kontroli, pasami w odstępach co około 50 m, obserwowanie koron a w wypadku stwierdzenia drzew opianowanych przez cetyńca, wykonanie na nich zaciosu siekierą aż do drewna (zawsze z jednej strony), na wysokości 1,30 m, wpisanie lubryką numeru porządkowego na zaciocie i wpisanie tego numeru do dziennika czynności, w celu późniejszego złożenia leśniczemu sprawozdania z liczby wyznaczonych drzew w poszczególnych oddziałach. Wspomnieć też należy, że kontrolę tę powinno się wykonywać w dni słoneczne i zaczynać od północnej części drzewostanu, kierując twarz ku północy, tak aby słońce nie raziło oczu.

2. Kontrola drzewostanów świerkowych — jest przeprowadzana w celu wyszukania drzew opianowanych przez kornika drukarza i inne

korniki świerkowe. Drzewostany kontroluje się przez cały okres rozwoju tych szkodników, tj. od maja do września.

Kontroluje się obrzeża gniazd kornikowych, luk i płazowin, odsłoniętych ścian drzewostanów oraz drzewa pojedynczo stojące (miejsca te oznaczone są na specjalnych mapkach lub szkicach). Zadaniem wyszukujących drzewa opanowane jest dokładne obejrzenie szyi korzeniowej drzew stojących w wymienionych miejscach w celu stwierdzenia, czy za łuskami kory, w pajęczynie, na odnogach korzeniowych a nawet na ściółce lub liściach nie widać rdzawych trocinek, które są dowodem tego, że drzewo jest opanowane przez szkodnika.

Niezależnie od tych drzew, wyznaczeniu podlegają drzewa z zieloną koroną lecz odbitymi przez dzięcioła płatami kory, drzewa o rdzawym igliwiu i drzewa z masowo opadającym igliwem. Kontrolę powtarza się co kilka dni przez całe lato. Sposób oznaczania drzew trocinkowych i wydzielającego się posuszu świerkowego i przekazywania danych leśniczemu — taki sam, jak przy poszukiwaniu cetyńca.

3. Kontrola stanu brudnicy mniszki. Celem kontroli jest zebranie materiałów stanowiących podstawę do opracowania prognozy występowania tego szkodnika w roku następnym. Kontroluje się drzewostany sosnowe w wieku ponad 20 lat, świerkowe ponad 40 lat i mieszane sosnowo-świerkowe.

Kontrolę wstępną przeprowadza się w okresie pojawu motyli tj. od połowy lipca do połowy sierpnia, przeliczając siedzące motyle (samce i samice) na strzałach wybranych i oznaczonych poprzednio przez leśniczego drzew.

Motyle brudnicy mniszki siedząc na strzałach drzew mają skrzydła ułożone albo w postaci trójkąta równoramiennego (samice), albo w postaci trójkąta równobocznego (samce). Tło pierwszej pary skrzydeł dobrze widocznych, jeśli siedzą ze złożonymi, jest białe, na którym przebiegają poprzeczne, ostro zygzakowate czarne linie o zmiennej grubości.

Kontrola polega na obchodzeniu, w odstępach trzydniowych, ustaloną trasą wyznaczonych przez leśniczego i specjalnie oznaczonych drzew obserwacyjnych oraz na zbieraniu motyli siedzących na strzale do wysokości 3 m nad ziemią. Obchód należy wykonywać w godzinach rannych, kiedy z powodu chłodu motyle siedzą nieruchomo na drzewach. Zdjęte z każdego drzewa motyle, po zgnieceniu tułowia, obserwator wkłada do oddzielnej torebki z wypisaną nazwą nadleśnictwa, oddziału i pododdziału leśnictwa, numerem i literą drzewa oraz datą zbioru.

Po wykonaniu zbioru wyniki codziennie oddaje się leśniczemu.

4. Badanie zapędrczenia gleby — przeprowadzane jest na wskazanych przez leśniczego gruntach przeznaczonych do zalesienia, na projektowanych do założenia szkółkach i na szkółkach istniejących.

Kontrolę zapędrczenia gleby przeprowadza się w okresie od 15 sierpnia do 15 września, w dni suche i słoneczne. Polega ona na wykopaniu odpowiedniej liczby dołów próbnych o wymiarach 1×1 m i głębokości zależnej od poziomu przebywania pędraków, nie płycej jednak niż 50 cm.

Doły wykonuje grupa robocza złożona z jednego kopiącego i dwóch przeszukujących wydobytą glebę. Grupa robocza powinna być wyposażona w łopatę i w odpowiednią liczbę czystych butelek, z przeznaczeniem przynajmniej jednej butelki na 1 dół. Butelki powinny mieć szczelny korek i wypełnione do połowy objętości nasyconym roztworem soli kuchennej.

Kopiący zdziera łopatą warstwę pokrywy, którą rozrywa a następnie

wydobywa glebę i rozsypuje ją rzutowo cienką warstwą na przemian przed jednym i drugim poszukującym, którzy dokładnie przeglądają glebę i wszelkie znalezione owady doskonale chrabaszcza, poczwarki i pędraki wkładają do przygotowanej butelki. Specjalną uwagę powinno się zwracać na drobne jednoroczne pędraki.

Na każdej butelce należy mocno przykleić etykietę z nazwą nadleśnictwa, leśnictwa, oznaczeniem oddziału i poddziału oraz numerem dołu, którego położenie (i numer) należy zaznaczyć na szkicu sporządzonym przez leśniczego kierującego pracą.

5. Kontrola występowania szkodników żerujących w drewnie topoli.

a) W szkółkach, matecznikach i młodszych plantacjach topolowych kontroluje się, w końcu czerwca i na początku lipca, stopień opanowania drzewek przez rzemlika osinowca i przeziernika topolowca. Stopień opanowania ustala się przez przeliczenie w dwóch krzyżujących się rzędach liczby egzemplarzy topól uszkodzonych przez te szkodniki, zdrowych i obumarłych.

Drzewa zasiedlone przez rzemlika osinowca mają na gałązkach lub pędach zgrubienia w miejscu żerowania larwy, przy czym na zgrubieniu widoczne jest podkówkowate uszkodzenie kory. Drzewa opanowane przez przeziernika topolowca mają kolankowate (jednostronne) zgrubienia pędu a z otworu wydzielają się rdzawe trocinki, często sprzędzone pajęczyną.

b) Na starszych plantacjach topolowych — kontroluje się stan zagrożenia przez rzemlika topolowca w okresie od 15 sierpnia do 15 września w dni suche i pogodne. Kontrola polega na przeglądnięciu drzew rosnących w rzędach kontrolnych (dwa krzyżujące się środkowe rzędy plantacji) i przeliczeniu drzew zdrowych, obumarłych oraz zasiedlonych przez rzemlika topolowca, które poznaje się po nagromadzonych u podstawy pnia rdzawych lub białych wiórków o przeciętnej długości 6 mm i grubości 0,5 mm. Uzyskane wyniki wpisuje się do raptularza z zaznaczeniem lokalizacji plantacji oraz liczby drzew zdrowych, martwych i trocinowych.

Wymienione prace są łatwe do wykonania przez młodzież, która przy tej okazji powinna pogłębić wiadomości o szkodnikach, stanowiących przedmiot kontroli, a w szczególności ich biologii, morfologii oraz szkodliwości. Każda z tych prac powinna być poprzedzona wprowadzeniem przez leśniczego oraz pokazem jak należy właściwie ją przeprowadzać. Wykonanie tych prac w okresie letnim pozwoli równocześnie administracji lasów państwowych na terminowe wykonanie kontroli oraz umożliwi zaoszczędzenie czasu własnych, stałych robotników, którzy mogą być użyty do innych prac leśnych.

Poza pracami związanymi z ochroną lasu młodzież szkolna może być również zatrudniona przy pracach wchodzących w zakres hodowli lasu.